

Jakie są twoje prawa i co może policja?

4 kwietnia 2020

W związku z pandemią koronawirusa znaleźliśmy się w nadzwyczajnej sytuacji. W celu powstrzymania rozprzestrzeniania się choroby potrzebujemy solidarności i zachowania ścisłych zasad bezpieczeństwa w oparciu o rekomendacje naukowców i Światowej Organizacji Zdrowia. Jednak ta wyjątkowa sytuacja nie może być pretekstem do łamania zasad demokratycznego państwa prawa. A tym właśnie jest ograniczanie praw obywateli i obywaterek za pomocą rozporządzeń. To sprzeczne z Konstytucją!

Ograniczanie naszych praw w taki sposób, jak to obecnie obserwujemy, może odbywać się dopiero w ramach jednego z trzech stanów nadzwyczajnych (w tym przypadku – stanu klęski żywiołowej). Niemniej ponieważ w najbliższych dniach mamy szansę częściej niż dotychczas spotkać na ulicach funkcjonariuszy Policji czy Żandarmerii Wojskowej, warto pamiętać o podstawowych prawach przysługujących im, jak i nam, podczas wykonywania czynności służbowych.

Pamiętajmy, że policjanci w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka.

Funkcjonariusz ma prawo m.in.:

- sprawdzić Twoją tożsamość, prosząc o dowód osobisty lub paszport; jeżeli nie masz takiego dokumentu, funkcjonariusz może Cię zidentyfikować na podstawie oświadczenia ustnego;
- zapytać, w jakim celu przemieszczasz się i jeżeli uzna, że Twoje przemieszczanie się nie mieści się w wyjątkach z rozporządzenia (droga do pracy, zakupy etc.), może wszcząć postępowanie i m.in. dokonać oceny czy np. wyjście po zakup

alkoholu stanowi zaspokajanie ważnych potrzeb życiowych;

- sprawdzić, czy nie jesteś osobą objętą kwarantanną, czy poruszasz się w odpowiedniej odległości od innych ludzi (2 m), czy nie przebywasz w przestrzeni, w której jest to zabronione (np. park miejski czy bulwary), czy nie przebywasz w grupie większej niż 2 osoby – w każdym z tych przypadków funkcjonariusz będzie ustalać Twoją tożsamość;

- zatrzymać Cię, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstw i np.: zachodzi obawa ucieczki lub ukrycia się – zdarza się to też, gdy są wątpliwości dot. Twoich danych osobowych;

- sprawdzić czy masz ukończone 18 lat; jeżeli nie, to podejmie działania zmierzające do doprowadzenia Cię do domu (a konsekwencje samodzielnego przebywania małoletniego na ulicy, np. w postaci grzywny, spadają na rodziców lub opiekunów prawnych);

- dokonać kontroli osobistej, w tym przeszukania bagaży, w przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego.

Jeżeli funkcjonariusz stwierdzi naruszenie któregoś z ograniczeń, narażasz się na następujące konsekwencje:

- możesz dostać mandat (max 500 zł) na podstawie art. 54 „Kodeksu wykroczeń.” Jeżeli jednak czujesz się niewinny, nie zgadzasz się z interpretacją policjanta lub wysokością mandatu, sugerujemy odmowę przyjęcia mandatu (po złożeniu podpisu odwołanie w zasadzie już nie przysługuje). Jeżeli skorzystasz z tego uprawnienia, sprawa trafi do sądu, który w postępowaniu oceni punkt widzenia policji.

- możesz dostać grzywnę (5-30 tys. zł w zależności od oceny organów) w postępowaniu administracyjnym. Policjant nie nałoży jej bezpośrednio, ale zbierze materiał dowodowy dla organów sanitarnych, które wydadzą decyzję. Taka grzywna ma rygor

natychmiastowej wykonalności, tj. musisz ją zapłacić w ciągu 7 dni od otrzymania decyzji. Dopiero po zapłaceniu, możesz odwoływać się do właściwego ministra, a dopiero po odrzuceniu skargi złożyć skargę do sądu administracyjnego.

Jednocześnie funkcjonariusz NIE MA prawa do:

- naruszania naszej godności, np. polecenia przeszukania osobistego w miejscu publicznym (a na komisariacie kontrolę osobistą musi przeprowadzać funkcjonariusz tej samej płci, co Ty);
- bezpodstawnego zatrzymania, np. bez uzasadnienia przedłużając czas ustalania tożsamości i weryfikacji danych osobowych;
- korzystania ze środków przymusu bezpośredniego bez powodu;

Jeżeli poczujesz, że Twoje prawa zostały naruszone, oprócz odmowy przyjęcia mandatu możesz poszukać pomocy adwokata lub zwrócić się o pomoc do biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

Niektóre czynności możesz zaskarżyć składając zażalenie

- do prokuratury, np. na legitymowanie;
- do sądu, np. na zatrzymanie czy przeszukanie, domagając się zbadania legalności, zasadności czy prawidłowości przeprowadzenia takich czynności.

Wszelkie zgromadzone materiały czy obecność świadka mogą być dla Ciebie pomocne w ewentualnym postępowaniu. Masz też prawo rejestrować przebieg czynności np. nagrywając telefonem komórkowym, taki materiał sąd może włączyć do materiału dowodowego.

Źródło: [Greenpeace.org](https://www.greenpeace.org)